

Թ. ՂԱՐԻՐՅԱՆ

891.995
Q-47

ԵՂԻԿՆ
ՈՐ
ԾԻՏԻԿԸ

19 JUN 2013

10823

30 MAY 2011

891.995

2-477

us.

ՌՈՒԲԵԼ ՂԱՐԻՖՅԱՆ

ԵՂԻԿՆ ՈՒ ԾԻՏԻԿՆ

Նկարները
ԱՆ. ԳԱՍԳԱՐՅԱՆԻ

1295
38

ՊԵՏՂՐԱՏ

ՀԱՅԵՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԳՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺԻՆ
ՑԵՐԻՎԱՆ 1998

Գարունն յեկավ ճիկ, ճիկ, ճիկ.
Առուն ուրախ գլգլաց,
Յեկավ սիրուն մի ծիտիկ՝
Նստեց ծառին ծլվլաց.

— Ճյուղի վրա բուն կանեմ
Փափլիկ ու նուրբ խոտերով,
Գիշերն անուշ քուն կանեմ՝
Իմ սիրունիկ ճուտերով:
Ասաց՝ թռավ ու շրջեց,
Ու խոտ բերեց, շինեց բուն,
Մեջն ել յերեք ձու անծեց,
Ճուտեր հանեց շատ սիրուն:

Ճուտերն ուրախ ու ազատ՝
Մոր թեփի տակ հարազատ,
Ապրում եյին, մեծանում՝
Թեփ ու փետուր միշտ հանում:
Յերբ մեղմ քամի յեր անում,
Ծառի ճյուղը տատանում,
Փափուկ, տաքուկ բնի մեջ՝
Ընկնում եյին քնի մեջ:
Գալիս եր մայր—ծիտիկը՝

Որվա պաշարով լիքը,
 Զագուկներին վեր հանում,
 Նրանց սիրով կերակրում:
 Ինքն ել նստում բնից վեր՝
 Յերգում որոր ու յերգեր,
 Մինչև նրանց քուն գնում՝
 Կրկին գործի յեր գնում:

Կյանքը լավ եր, բերքը՝ շատ,
 Ծիտն ել զվարթ ու ազատ
 Աշխատում եր յեռանդուն
 Ու առատ կեր բերում տուն:
 Ճուտերի հետ յերջանիկ,
 Կազմած ուրախ ընտանիք,
 Քեֆ եր անում իր բնում,
 Փարվում նրանց ու քնում:
 Բայց կյանքն այդպես չտեվեց,
 Փորձանք հասավ ծիտիկին.
 Ահա թե ինչ պատահեց
 Նրա յերկու ճուտիկին:
 Մայրիկ ծիտը տանը չեր,
 Յերբ մեծ քամի բարձրացավ,
 Բնից ընկան զույգ ձագեր
 Ու քիչ հեռու մահացան:
 Գող փխտն ել ծառի տակ՝
 Նրանց կերավ գեռ տաք-տաք:
 Դունչը սրբեց գնաց տուն
 Ու իր համար յեղավ քուն:

2

Մեկ ձագի հետ իր բնում,
 Կիսամայի իր տնում,
 Տրտում նստած ծիտիկը
 Կտրատում եր սրտիկը:

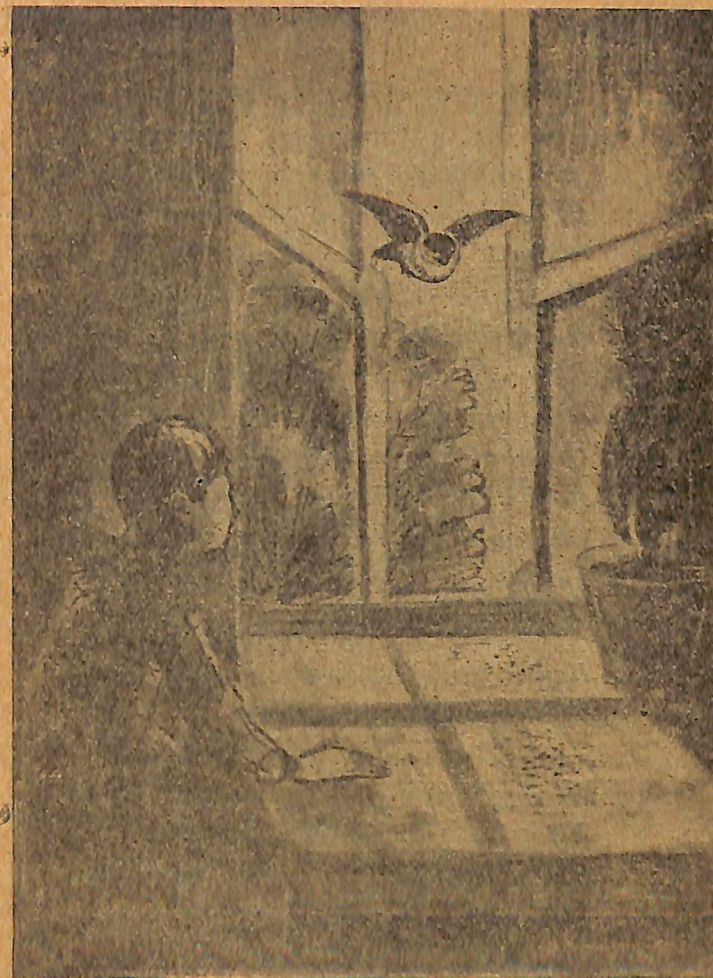
Լաց եր լինում նա հոնգուր,
 Հեռն ել յերգում եր տխուր.
 «Փոքրիկ, փոքրիկ ձագեր ջան,
 Գտեք շուտով դուք ճամբան,
 Դարձեք յեկեր զեպի տուն,
 Վոր միասին լինենք քուն»:

Ձուր երկանչում ծիտիկը
 Ու կտրատում սրտիկը.
 Ձագերն իրեն մոռացել,
 Կորել եյին, գնացել...

Բայց յեղել եր յեղածը,
 Ձուր եր տխրելն ու լացը.
 Ծիտն ել վիշտը մոռացավ:
 Աշխատանքի շուտ անցավ:
 Լավ եր պահում ծիտիկին,
 Իր մինուճար փոքրիկին.
 Ու գրուցի նստելիս՝
 Նրան խրատ եր տալիս,
 Վոր դուրս չգա բնից նա,
 Մինչև վոր լավ մեծանա:

3

Ծտի բնից քիչ հեռու՝
 Վազ եր տալիս մի առու.
 Այն առվի մոտ մի տուն կար,
 Այն տան մեջ՝ մի մանուկ չար.
 Նրա անունն եր Եղիկ,
 Մազը գանգուր, դեմքը լիք.
 Աղմկող ու կովարար,
 Ինչպես առուն այն վարար:
 Չարածըճի Եղիկը
 Տեսել եր, վոր ծիտիկը
 Միշտ նստում ե այդ ծառի
 Բարձր ու կանաչ կատարին:
 Նա՝ այսոր ել նկատեց
 Ու ինքն իրեն մտածեց.
 «Պետք ե բռնեմ այդ ծառին,
 Ու թել կապեմ իր վտախն:
 Թող գա ապրի մեր բակում»

Իմ պատրաստած վանդակում,
 Նրան վորպես կերակուր
 Կտամ գաթա, քաղցրը շուր»:
 Հետո զգույշ նա գնաց,
 Լուսամուտում իրենց բաց՝
 Գցեց հատիկ մի քանի,
 Վոր ծիտիկին նա բռնի...

Արե՛մն յելավ նստեց սարին.
 Մար ու դաշտեր կյանք առան,
 Թռչունները աչքը բացին
 Ու բներից դուրս թռան:
 Ծիտիկ մայրն ել գնաց բանի,
 Վոր ճուտիկին բերի կեր,
 Ու եղիկենց պատուհանին՝
 Տեսավ զեղին հատիկներ:
 Շտապելով թռավ, ցատկեց
 Լուսամուտից ընկավ տուն,
 Իսկ Եղիկը՝ փեղկը ծածկեց,
 Ներսում լավեց թփրայուն...

Մինչ դողում եր ծիտիկը՝
 Չար, անպիտան Եղիկը
 Նրան դրած վանդակում՝
 Խրատում եր ու ասում.
 — Այ դու հիմար, չար ծիտիկ
 Ամբողջ որը չիկ, չիկ, չիկ,
 Ի՞նչ ես թե՛վիդ դու տալիս,
 Չուր թռչկոտում, ման գալիս:
 Մեր համբ ել ե մի թռչուն,
 Բայց նա ինչո՞ւ չի թռչում.
 Նա գիտե, վոր մարդու քով
 Կյանքը լավ ե, ապահով:
 Գարուն, ձմեռ, թե ամառ՝
 Ազատ, ուրախ՝ իր համար
 Քե՛ք ե անում իր բնում,
 Գիշերն անուշ քուն լինում:
 Իսկ դու, զո՛ւր տեղ բաց ողում
 Թռչկոտում ես, թռչկոտում
 Առավոտից-իրիկուն,

Ու քաղցած ես գնում տուն:
 Ի՞նչ ոգուտ ե թռչելը,
 Աննպատակ շրջելը,
 Կամ թե դատարկ այդ ողում
 Ի՞նչ ես ճարում և ուտում:
 Ի՞նչի յե պետք դուրսը քեզ,
 Քաղցից, ցրտից կսատկես,
 Այստեղ ամեն բան ել կա,
 Ապրիր ինձ մոտ մինչև մահ:
 Յես քեզ կտամ շատ լավ կեր,
 Դու կլինես ինձ ընկեր,
 Կապրես սիրուն տնակում,
 Կծլվաւս մեր բակում:
 — Ինչի՞ս ե պետք սիրուն տուն,
 Կամ ուտելիք անհամար,
 Լավ ե շրջեմ բաց ողում՝
 Ազատ, ուրախ ինձ համար:
 Այնտեղ միջատներ կան շատ,
 Ողն ել մաքուր ու ազատ,
 Լինի ձմեռ, թե ամառ՝
 Միևնույն ե ինձ համար,
 Սովոր ծիտը չի մրսում
 Թե իր բնում, թե դրսում:
 Չեր համբ ել թե ունենար
 Թե՛վեր ուժեղ ու հարմար,
 Թե՛վին տալով կզնար,
 Յերբեք գետին չեր մնա:
 Քո սիրունիկ այս տունը՝
 Չարժե խոտե իմ բունը.
 Ինձ մոտ դրսի տանջանքը
 Արժե հազար այս կյանքը:
 Իմացիր, վոր թռչունը,
 Նաև մարդն ու մրջյունը,

Աշխարհի վողջ գանձերում
 Ազատությունն են սիրում:
 Խելոք՝ մանուկ, դու ինձ թող,
 Յեկ, վանդակի դուռը բաց,
 Յես չեմ սիրում կյանք՝ մաշուկ
 Այս տնակն ու փափուկ հաց:

Շատ աղերսեց ծիտիկը,
 Բայց չսեց Եղիկը,
 Մի յերգ սուլեց ու գնաց,
 Ծիտն ել՝ վանդակում մնաց:
 Մտածում եր ծիտիկը.
 «Ձե՞ վոր փոքր ե ճուտիկը,
 Չունի դեռ ուժ, չունի թև,
 Կյանքը կարճ ե, որը սև:
 Գուցե ընկնի բնից տակ,
 Գող փխտոն գա ու տանի,
 Կամ ուրուրը ավազակ՝
 Պատառոտի և լափի»...
 Մտածում եր ծիտիկը
 Ու չեր ուտում կուտիկը:

5

Իրիկունն իջավ
 Լուսթյուն բերեց,
 Մարի կատարից
 Լուսինն ել նորեց:
 Մարդ թե կենդանի,
 Իր աչքն ե փակում.
 Տխուր ծիտիկն ել
 Քնեց վանդակում...
 Քնեց. քնի մեջ
 Տեսավ մի նոր կյանք՝
 Ճնճղուկների վեճ,
 Յերգ ու զվարճանք:
 Իր գլխի վերեւ
 Գեղեցիկ արեւ,
 Իսկ ներքևն ահա
 Գույն-գույն, անհամար
 Ծաղիկ, թիթեռներ

Ու կանաչ լեռներ:
 Յե՛վ ինքն ել թողած
 Վանդակն ու տունը՝
 Թռչում եր սիրած
 Դեպի իր բունը:
 Հասնում ե, ընկնում
 Իր ճուտիկի մոտ.
 Ճշում ե՝ զարթնում...
 Ու մնում կարոտ:
 Ասողը լուսնի հետ
 Զրույց ե անում,
 Գիշերն ել այնպես
 Ո՛ւշ ե լուսանում.
 Վերջապես յերկար
 Գիշերն ել անցավ,
 Շողերով պայծառ՝
 Որը լուսացավ:
 Զարթնեց ծիտիկը
 Ու միտք ե անում.
 Ո՞վ պետք ե ձագիս
 Պաշտպանի կյանքում՝
 Փորձանքից, չարից,
 Ո՞վ պետք ե նրան
 Անցկացնի ջրից
 Անձրևոտ գարնան...
 Իսկ թե մեծանա՝
 Ո՞ւր պետք ե գնա,
 Կյանքի ճամբերին
 Անժանոթ ե նա:

Վորքան ուժ ունեւ ծիտը՝ հավաքեց,
 Ու վերջին ճիշով ուժգին ծղրտաց.
 Մոտիկից անցնող մի ճնճողուկ լսեց՝

Թռավ նրա մոտ, և ծիտիկն ասաց—
 — Լսիր, ճնճողուկ բարեկամ,
 Խոսքը տխուր ծիտիկի,
 Գուցե իզուր մահանամ
 Այս վանդակի հատակին:
 Վատ տղա յե Եդիկը,
 Ի՞նչ եր արել ծիտիկը,
 Վոր բռնեց ու բանտարկեց՝
 Ազատ կյանքից ինձ զրկեց:
 Այժմ ունեմ մի խնդիր,
 Իմ սիրելի բարեկամ,
 Յեթե դու այն կատարես՝
 Յես յերջանիկ ինձ կզգամ:
 Պոչը շարժեց ճնճողուկը
 Ու ճրվլաց—ճիկ, ճիկ, ճիկ,
 Հայանիր ինձ քո խնդիրը,
 Կկատարեմ, իմ քույրիկ:
 — Ա՛յ, են ծառը, տես, վոր կա,
 Վրեն ունի մի հին բուն,
 Այնտեղ մի վորը ճուտիկ կա—
 Փռքրիկ, անգոր մի թռչուն:
 Նրան նայիր ու կեր տուր,
 Մինչև դառնա նա ամուր.
 Հետդ ման տուր, թոցրու,
 Միջատ բռնի կերցրու,
 Վարժեցրու նոր կյանքին,
 Ա՛յ իմ քույրիկ թանկագին,—
 Ասաց ծիտիկը նրան,
 Վորդեկարոտ մոր նձան:
 Ու կծկվեց իր տեղում.
 Լաց եր լինում, դողդողում:
 Իսկ ճնճողուկը սիրտ տվեց
 Տխուր ծտին, և թեթե՛վ

Թւին տվեց ու թեմեց,
 Անցավ ծառերի հետև:
 Մեկ էլ հեռվում յերեմաց՝
 Կտցին ինչ վոր բան առած,
 Գնում եր նա այն բունը,
 Դեպի փոքրիկ թռչունը:

6

Եղիկն յեկավ շաքարաջուր,
 Գաթա բերեց ծիտիկին,
 Բայց ծիտիկը շատ եր տխուր,
 Զմոտեցավ այդ կերին:
 — Այ իմ ծիտիկ, ազատ խոսիր,
 Տեսնեմ ինչ կա քո մաքում,
 Վոր վողջ որը տխուր, տրտում
 Վոչ ուտում ես, վոչ յերգում,—
 Ասաց Եղիկն ու լուռ նստեց
 Վանդակի մոտ, տխրալի,
 Սիրտը հուզվեց, հանկարծ լացեց
 Մանկան նման նա բարի...
 Սակայն ծիտիկն ինչ ասեր,
 Մահվան դուռն եր նա հասեր,
 Թուլացել եր, նիհարել,
 Փոքրիկ ձվի չափ դառել...

Միտք եր անում Եղիկը՝
 «Գուցե սատկի ծիտիկը»:
 Միտք եր անում ու ասում.
 «Ի՞նչ հիմար բան եմ արել,
 Ո՞վ ե տեսել ոգտակար
 Թռչուններին շարժարել:
 Իսկ թե մեկն էլ ինձ այսպես
 Բռնեմ տանջեմ, ինչպես յես

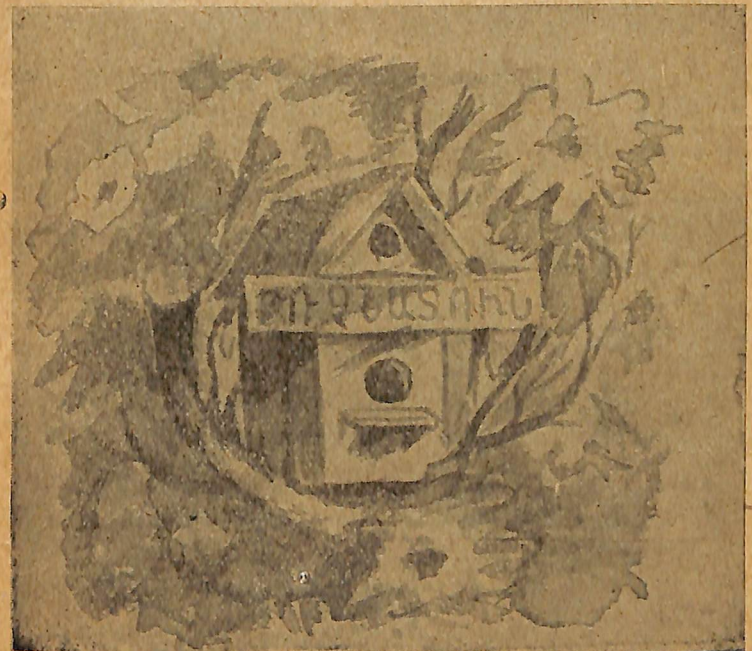
Տանջեցի այս ծիտիկին,
 Կամ թե տաներ բանտարկներ...
 Մեթե դա լավ կլիներ:
 Ներիւր, ներիւր, իմ ծիտիկ,
 Թուիւր գնահ, ճիկ, ճիկ, ճիկ.
 Ազատ, ուրախ ման արի,
 Խաղա, յերգի ու պարի...
 Միայն հաջորդ գարնանը,
 Յերբ վոր լինես մեր տանը,
 Դու կտեսնես, թե ինչպես
 Հյուր կընդունեմ սիրով քեզ»:
 Յե՛վ Եղիկը ժպտազին՝
 Դուռը բացեց վանդակի,
 Ծիտը արագ տուն թռավ,
 Իր ճուտիկին գիրկն առավ:

Ուրախացավ Եղիկը
 Ու ծափ տվեց ջան, ջան, ջան,
 Թռավ գնաց ծիտիկը,
 Վատ մտքերն ել վերջացան:

7

Գարունն յեկավ ճիկ, ճիկ, ճիկ,
 Առուն ուրախ գլգլաց,
 Յեկավ փոքրիկ մի ծիտիկ՝
 Նստեց ծառին ծլվլաց.
 — Ծառի բարձրը կատարին,
 Այսպես ամուր ու կարգին,
 Ո՞վ ե շինել այս բունը,
 Թռչունների այս տունը:
 Այստեղ ապրող ծիտիկին
 Վոչ չար բազեն կտանի,
 Վոչ ել քամին ահագին
 Այս նոր բունը կը ցրի:

Եղիկն եր այն տախտակով
 Շինել հարմար ու սիրուն,
 Յե՛վ ճակատին տառերով
 Մեծ-մեծ գրել՝ ԹՌՉՆԱՏՈՒՆ:
 Անցյալ տարվա չար գործից
 Ու փորձերից լի ու լի
 Հասկացավ, վոր թռչունների
 Չարչարել չի կարելի...
 Չը լինեյին թռչունները՝
 Վորդն ու մորեխն ու մոծակ
 Կը կտրեյին մեր արտերը,
 Կանեյին դաշտն ավերակ:
 Յե՛վ այնուհետ թե դպրոցում,
 Թե փողոցում՝ շատ անգամ
 Կանչում եյին մեր Եղիկին՝
 «ԹՌՉՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱՐԵԿԱՄ»:

Տեխ. խմբագիր՝ Ան. Փառապետյան
 Սրբազրիչ՝ Վ. Ավագյան

Նրան արթնացրին ճնճղուկները

Գրավիտի լրագրող՝ Կ—4668. Հրատ. 4334.
 Գառիկ 21. Տրամ 3000.
 Թուղթ 62X92 Տպ. 11¼ մամ.
 Մեկ մամուլ 23000 նիշ. Հեղինակային 08 մամ.
 Հանձնված է արտադրության 2 հունվարի 1938
 Ստորագրված է տպագրության 10 փետրվարի 1938
 Գինը 80 կոպ.

Պետհրատի 1 տնօրեն, Յերեվանի Լենինի փող. 65.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0401101

10823

Գրեւ 80 ւ.

Ր ԿԱՐԻԲՅԱՆ
ԵԴԻԿ և ՊՏԻՇԿԱ
ԴԻԶ. ԱՐՄ. ՍՏՐ. ԵՐԵՎԱՆ